

הנחה ביותר ליעד, או כיצד עלול האויב להגיב על צעד זה או אחר של כוחותינו. אך מכאן ועד להצגת דרכי פעולה אפשריות של כוחותינו עדיין המרחק רב.

ברור כי המג"ד, לאחר ששמע בין הערכותיך הערכה על דרכי הפעולה האפשריות של כוחותינו, נאלץ להבהיר לך שבשטח זה נסיונו וידיעותיו מאפיינים לו לותר על שירותך. אך איני חושב שהמג"ד ינתר על הערכתך ביחס לדרכי הפעולה האפשריות של האויב, ובפרט אם הערכה זו תתבסס על הנסיון שתרכוש תוך מגע של ממש עם האויב.

המג"ד העיר לך שהוא מוכן גם לותר על אותן עובדות קרקע שהוא יכול לראותן במו עיניו. בנושא זה הייתי מיעץ לך לזכור, כי בעת תיאור הקרקע אתה מזהה את התנאים העיקריים שבשטח כדי להבטיח שפה משותפת בין כל משתתפי קבוצת-הסיוור. לעתים קרובות יש ביכולתך, על סמך סיורים קודמים, לימוד תוצאות סיורים, סיורי-אוויר, צי-לומי-אוויר ועוד לצין גם עובדות אשר המג"ד ויתר משתתפי קבוצת-הסיוור לא יכלו לראותן.

תהיה זו שגיאה אם לא תביאן לידיעתם. ודאי, במקרים בהם כל עובדות הקרקע ידועות למשתתפי

קבוצת-הסיוור אינך צריך לכלול גם דברים אלה ב-עובדות המוגשות על ידך.

אני משוכנע, כי באם תדע להצטמצם בנושא זה לפרטים החשובים למפקד, לצורך הכנת תכניתו, לא תצא בהרגשה הרעה, שהיתה מנת חלקך בתמרון זה. בסיכומי של דבר ידוע לך ודאי, כי הבעיה הי-עקרונית אשר אתה מעלה: האם על הקמ"ן להציג עובדות בלבד או עובדות בתוספת הערכה, היא נושא נכבד, ועליו נסוב השוני בתפיסת המטה ובארגון הצבאות השונים בעולם. אנו מעדיפים את השיטה בה מגיש הקמ"ן הערכת דרכי פעולה אפשריות של האויב אם כי ברמת הגדוד יש בכך קושי מסוים. למרות הקושי העדפנו לשמור בשטח זה על ה-אחידות לכל אורך המבנה. אמנם, יתכן כי עקביות בגישה זו מחייבת רמת ידיעה ותכנית קידום גבוהות יותר לקמ"ן.

נראה לי, כי חלק מן הקשיים נובעים מן השיטה של: — "יקום הקמ"ן וישא דברו". את אלה אפשר למנוע ע"י כך שהערכת-המודיעין תשולב בהערכת-המצב לכל ארכה. כונתי לכך, שקציני-המודיעין יאמרו את אשר יש לו לומר בדיון בכל סעיף וסעיף, תוך כדי מהלך הערכת המצב. והרי הדבר אינו נוגד את העקרון שהערכת המצב היא הערכת מצב של יחיד.

הקמ"ן והערכת המצב (ב)

מיותר להצביע איזו משתי האפשרויות היא הטובה והנכונה ומאיזו משתיהן אפשר להפיק את מקסימום התועלת.

ולמרות זאת רבים המפקדים אשר באשמתם הופך הקמ"ן ל"מג"ד קטן". יתכן והדבר מקורו בצורות התטלגים השונים והתמרונים שבהם הצנת הערכת המודיעין היא פתוחה לקבוצת סיוור, וכונתה להניח את דעתם של שופטים.

הבה נראה כיצד מוגשת הערכת המודיעין לפי האפשרות הראשונה שהיא, לדעתי, עדיפה על ה-שניה.

קבוצת הסיוור מתרכזת בעמדת התצפית בשטח. מפקד הגדוד מצביע על היעד ומוסר את משימת הגדוד, פונה לקמ"ן לזהות למשתתפים בקבוצת הסיוור את השטח ולהציג את העובדות והמשמ-עויות לגבי הקרקע.

סעיף הקרקע מוגש ע"י הקמ"ן לפי סעיפי הערכת המצב בשיטה הבאה:

איני יודע אם הייתי מדריכו של כותב מאמר זה, אך מוצא אני לנכון לחשוב ולהבהיר לג"ל מספר דברים אשר יתכן ולא ירד לעומקן ולא הביגן כראוי במסגרת "בית האולפנא למודיעין".

כמו כן ברצוני לעמוד על מספר נקודות, אשר כפי הנראה אינן נהירות אף לכמה מבין מפקדי צה"ל באשר להערכת המודיעין ותפקידה בהערכת המצב של המפקד.

הערכת המודיעין ערוכה במקביל להערכת המצב של המפקד. הדבר בא לודא שילוב הערכת ה-מודיעין בהערכת המצב.

קיימות שתי אפשרויות של הגשת הערכת ה-מודיעין:

1. הערכת מודיעין שתהיה משולבת בהערכת המצב של המפקד.
2. הערכת מודיעין כדוגמה "יקום הקמ"ן וישא את דברו".

סעיף זה ינותח בעיקר בדרגים גבהים, לגבי דרג גדודי — בגלל זירת-הקרב המצומצמת — אין מקום להרחבה אלא באם הפעולה פורצת למרחבים גדולים כגון במשמר קדמי, בנסיגה וכד'.

2. פרוט היעד.

לאחר שהוסקו המסקנות ע"י המג"ד לגבי "קרקע כללי", "ישלף" הקמ"ן מפה מוגדלת של היעד או תצלום-אוויר מתאים ויגיש את העובדות ו-משמעותן לגבי מבנה היעד. כאן יש לעמוד ב-עיקר לגבי אותם שטחים שאינם נראים מעמדת התצפית, אותם שטחים הנמצאים בשטח-מת אשר הקמ"ן — לאחר סיורים מתמידים, עיון מקיף בתצ"א — חייב להיות בקי בהם יותר מאשר המג"ד. הקמ"ן יציג את המשמעות של עובדות הקרקע, יצביע על ארגון יעד האויב להגנה, הסיוע הקיים בין המוצבים, על עמדות האש של האויב, על המחסה הקיים ביעד על פרצות בגדר, מיקוש וכו'.

המפקד יישם מיד עובדות ומשמעותן אלו, ל-עתים יראה המג"ד משמעות אחרות לגבי עוב-דות שהציג הקמ"ן, ישאף ו"ימצוץ" מפי הקמ"ן עובדות נוספות הנראות לו כחיוניות ושהקמ"ן לא מצא לנכון להציגם. המפקד יסיק את מסקני-תיו לגבי היעד לאור המשימה, יקבע את השטח החיוני, מקומות הפרצה האפשריים, את ארגון הלחימה על היעד וההתארגנות בו להגנה.

3. סביבת היעד.

לאחר שהוסקו המסקנות ע"י המג"ד ומתקבלות אפשרויות הפריצה ליעד האויב ועדיפות ביעדים, יציג הקמ"ן לאור הנ"ל את עובדות הקרקע לגבי סביבת היעד, את מבנה הקרקע, קפלי קרקע, מצוקים וכו' — פרטים אשר יוכלו להצביע על אפשרויות הזינוק אל היעד, אפשרויות התנועה בהסתר ובמחסה בסביבות היעד, ושטחי ההערכות ובסיסי-אש אפשריים. אף כאן יסיק המג"ד מיד את מסקנותיו לאור העובדות והמשמעות ש-הוצגו ונתבררו לו ע"י שאלותיו בשעת ניתוח סעיף זה.

4. דרכי גישה.

לאור סיכום חלקי זה יתכן ותצטייר כבר תמונה מסוימת לגבי כונת המפקד לביצוע המשימה, דבר שיקל על הקמ"ן להציג את בעיות הקרקע לגבי אפשרויות דרכי הגישה אל היעד.

לאחר שנותחו בעיות הקרקע ומוצו כל הבעיות לגבי אלו, יצוה המג"ד על הקמ"ן לגשת להערכת האויב. אותו סעיף שאין לו בתמרונים כל שימוש, כי מי כמג"ד עצמו מכיר את האויב" העומד למולו, מי כמג"ד מכיר את שיטות הלחימה של האויב" שישב עמו על אותו ספסל הלימודים באולפני הטק-טיקה של צה"ל, מי כמוהו מכיר את הרכבו של אותו כוח שמולו ?

אך לא כך יהיה למעשה בעת מלחמה. הקמ"ן חייב להיות המומחה לעניני האויב, הוא-הוא הי-יודע על בורים את מבנהו, שיטות הלחימה שלו וכו'. כאן ירגיש הקמ"ן את עצמו על גבי הסוס. זהו הנעלם שאין המפקד רואו, זהו נושא הנמצא כולו ב"שטח מת". ואף כאן יגיש הקמ"ן את סעיפי האויב לפי סעיפי הערכת המצב הבאים :

5. כוחות אויב כלליים.

הקמ"ן יציג את הערכות האויב בקוים כלליים, כשהמפקד, בעזרת קציני המטה, מסיק את המס-קנות לאור הערכות כוחותינו הכלליים בגזרת ה-קרב ובגזרה הסמוכה לה.

6. כוחות אויב קונקרטיים.

עתה יציג הקמ"ן את כוחות האויב הקונקרטיים שנגדם פועלים כוחותינו. יציג את המערך הי-מדויק של האויב על היעד, את מקום כלי הנשק, את שטחי האש, משימות אש הסכנה והמגן, עובדות אלו כשלעצמן הן משמעותיות של פרטי הידיעות שנאספו ע"י הקמ"ן (לעולם לא ימצא המפקד את ידיו ורגליו בידיעות וקטעי ידיעות שהושגו ע"י התצפיות והסיורים).

המפקד יעריך את כוחותיו מול כוחות אויב אלה, יסיק את המסקנות ויגיע להחלטות כלליות ב-נוגע לאיגוד הכוחות, הנחתות האש וכו'.

7. כוחות העלולים להפריע.

הקמ"ן ימשיך ויציג את האויב הקרוב העלול להפריע בביצוע המשימה, יציג את העתודות הי-אפשריות ועצמתן, מוצבי אויב שכנים, מוצבי חוץ וכו'.

את כל הידיעות על האויב חייב הקמ"ן להציג מבחינת איכות וכמות, דבר המוצא את ביטויו ב-הערכת המודיעין.

לאחר שנותחו בעיות יחסי-הכוחות יגש המפקד לניתוח הסעיף "זמן ומרחב".

8. זמן ומרחב.

תפקידו העיקרי של הקמ"ן בסעיף זה להגיש פרטים — מבחינת זמן — על אפשרויות תג-

בורות-האויב להגיע לזירה. יש והקמ"ן יתערב בטוגע לקביעת חישובי זמן תנועת כוחותינו בי- התאם לטיב הדרך או הציר, המוכרים לו. הקמ"ן יגיש גם את טבלאת "אור שמש וירח". לאחר ניתוח הנ"ל יחליט המפקד על הקצאת ה- כוחות לחסימה מול תגבורות האויב, יקבע את קצב ביצוע המשימה ויחליט לגבי לוח זמנים ושעת ה"ש".

אך בזה אינה מסתימת הערכת המצב של ה- מפקד. עתה יגש המג"ד לניתוח האפשרויות הפתור- חות לשני הצדדים וכאן המקום להגשת דרכי ה- פעולה האפשרויות של האויב ע"י הקמ"ן. הטעות העיקרית — בדברי כותב המאמר שאליו מתיחסים דברי — היא באי הבנת סעיף זה. אין תפקידו של הקמ"ן להגיש את דרכי הפעולה האפשרויות של כוחות האויב ושל כוחותינו. על הקמ"ן להגיש רק את דרכי הפעולה האפשרויות של האויב. את אפשר- רויות כוחותינו יקבע המפקד בלבד.

9 דרכי פעולה אפשרויות של האויב.

יש להבדיל בשני מושגים של ניתוח דרכי ה- פעולה האפשרויות של האויב:

א. דרך פעולה אפשרית של האויב מבחינה כללית;

ב. דרך פעולה אפשרית של האויב לגבי אפ- שרויות כוחותינו.

א. דרך פעולה אפשרית של האויב מבחינה כללית.

כאן הכונה לסיכום המשמעויות שנאמרו כבר בסעיפי הערכת המודיעין הקודמים:

בסעיף "פירוט היעד" והאויב הקונקרטי" הו- צגו אפשרויות התגוננות האויב בכוחות עצמו. בסעיף "זמן ומרחב" והאויב העלול להפריע" הוצגו אפשרויות האויב מבחינת תגבורות ו- זמן הגיעם.

עתה יסכם הקמ"ן את האמור בסעיפים ה- קודמים בצורה הבאה.

(1) סיכום שיטת ההגנה של האויב בכוחות עצמו.

(2) אפשרויות תגבורות קרובות מבחינת עצ- מה, כיוון וזמן.

(3) אפשרויות תגבורות רחוקות מבחינת עצ- מה, כיוון וזמן.

תפקידו של סיכום זה הוא לתת תמונה שלמה

של הנאמר בהערכת המודיעין ולסכם את אפשרויות האויב והקרקע ביחד.

ב. דרך פעולה אפשרית של האויב לגבי אפשר- רויות כוחותינו.

דרכי פעולה אפשריות אלו יוצגו ע"י הקמ"ן לאחר שהמג"ד: —

מיצה את האפשרויות ההגיוניות של כו- חותינו;

בחן אותן מבחינת יתרונות ומגבלות;

בחר את האפשרויות היעילה.

או יציג הקמ"ן את דרכי הפעולה האפשרויות של האויב לגבי האפשרויות היעילה של כוחו- תינו. הצגת הנ"ל תאפשר למפקד לעמוד על המגבלות שבאפשרות הנבחרת שלו. או יוכל לצמצם את המגבלות ולתקן את האפ- שרות הנבחרת ולהגיע לתכנית יעילה.

הדבר ידמה למשחק השחמט, שבו משחק ה- מפקד מול יריבו האויב, המיוצג ע"י הקמ"ן. בה במידה שהקמ"ן יהיה בעל רמה מתאימה וידע ל- הגיש נכונה את אפשרויות האויב, באותה מידה תתוקן האפשרות הנבחרת של כוחותינו והתכנית תהיה יעילה יותר. המג"ד עצמו ייטה לרוב לעצום עינו האחת, כדי לא לראות את כל האפשרויות של האויב העלולות לפעמים לערער מיסודה את "התכ- נית" שהגיע אליה בלא ניתוח מקיף ויסודי. מן ההכרח כי ימצא "גבר" בקבוצת הסיור שיעשה זאת במסירות ובנאמנות. ואם הקמ"ן של היום אינו עדיין ברמה מקצועית ותפישה טקטית מתאימה, יש ל- עשות את הדרוש, כדי להעמידו בדרגה אחת גבוה מן הנוכחי. ולהביאו לרמה המתאימה.

ועתה — לבעית איסוף הידיעות.

ברור כי דבר ראשון בעבודת המודיעין הוא איסוף הידיעות. קמ"ן אשר לא ידע "לאסוף ידיעות" לעולם לא יגיע להערכת מודיעין. ואין הערכת מודיעין" בלי ידיעות טובות, נכונות, ובזמן.

כדי שהקמ"ן ידע לתכנן את איסוף הידיעות מן ההכרח כי אייפעם "אסף" ידיעות בעצמו. במלים אחרות: שלבי התפתחותו של הקמ"ן לפני בואו לקורס השתלמות קציני מודיעין חייבים לדעת להיות דרך הטוראי, הסייר, המ"כ, מ"כ הסיירים, המ"מ, ורצוי אף המ"פ.

או אז יוכל למלא תפקידו ביעילות הן באיסוף הידיעות והן בהפיכתן למודיעין ויכול להגישן ל- מפקדו כשהן ברמה המתאימה.

רס"ן רומי